

Віталій МАЦЬКО,
доктор філологічних наук,
професор кафедри української мови і літератури
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

УДК 007:304:070

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПРЕСИ НА ХМЕЛЬНИЧЧИНІ (ДО 25-РІЧЧЯ СТВОРЕННЯ ГАЗЕТИ «КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ВІСНИК»)

Як безпосередній свідок та учасник творення демократичної преси на Хмельниччині автор розповідає про нелегкі кроки її становлення. В історичному й теоретичному зрізі подає основні фрагменти діяльності журналістського колективу, редакційної політики газети «Кам'янець-Подільський вісник» на початку 90-х років минулого століття.

Ключові слова: інформаційний простір, демократична преса, газета, рубрика, маніпуляція свідомістю.

У нинішніх непростих умовах демократизації українського суспільства, що безповоротно взяло курс на євроінтеграцію, центральне місце відводиться засобам масової інформації (ЗМІ) як джерелу формування громадської думки. На прикладі гібридної війни, яку веде Росія проти України, кожен з нас наочно переконається, що ворог неослабну перевагу надає ЗМІ, не шкодуючи на це коштів і не гребуючи жодними засобами. Тому вітчизняні медіаексперти радять, використовуючи і вдосконалюючи власний досвід, створювати стратегії протидії інформаційній агресії та втілювати їх у життя не лише в зоні конфлікту в Криму і Донбасі, а й на території всієї нашої держави. За моєї пам'яті комуністичні ідеологи 1970–1980-х років називали подібну стратегію контрпропагандою.

На нашу думку, аби ємкіше розкрити нині протидію (контрпропаганду) ворожим російським ЗМІ, їх підступного впливу на свідомість українців, варто заглибитись в історію. В 1991 р. розпався Радянський Союз, а з цим і впав комуністичний режим з його ідеологією та пропагандою за допомогою повністю контрольованих ЗМІ. Водночас на початку 1990-х років, напередодні і після здобуття Україною незалежності, політика плюралізму думок, відсутність державної національної ідеї, створення багатовекторних, різнопартійних ЗМІ не призводили до консолідації нації, а, часто навпаки, розпорошували її сили. Різновекторну присутність в інформаційному просторі України добре простежили й проаналізували спецслужби сусідньої Росії, готуючись заздалегідь до масштабної інформаційної атаки.

Мета статті полягає в тому, щоб на конкретних фактах, власних спостереженнях розкрити становлення і розвиток демократичної преси на Хмельниччині, посилаючись на приклад газети «Кам'янець-Подільський вісник», кидаючи погляд в ретроспекцію, історію 25-літньої давнини і таким способом закріпити певний досвід

журналістської праці, яка велась у непростих умовах ідеологічної боротьби на початку 1990-х років.

Кожна особистість прагне досконалості, але на її шляху трапляються різні перешкоди. Така діалектика буття: людина існує в двосвітті. Дихотомія добро-зло – у постійній боротьбі, опозиції одне до одного. Заглиблюючись у філософію, можемо сказати, що особистість прагне як суб'єкт буття віднайти шлях до системного підходу, аби забезпечити центральний функціональний статус: бути володарем власного життя, реалізувати свій сенс, серцевинну мети, заради якої прийшла у світ.

Для депутата, котрий іде служити виборцям, аксіомою є внутрішня налаштованість, що «він не лише пам'ятає про іншу людину, а й думає про неї, стверджуючи її існування у своєму житті» [2, с. 129].

У березні 1990 р. в Україні відбулися вибори місцевих рад, в результаті яких, зокрема, в Кам'янець-Подільську міську раду були обрані переважно демократи. 2 квітня сесія міськради обрала своїм головою Михайла Аносова, який працював доцентом педагогічного інституту і ще перебував у КПРС. Але оскільки він заявив про свою підтримку Демократичної платформи України [7, с. 1], партійні збори фізико-математичного факультету інституту 3 вересня 1990 р. виключили його з партії. Тоді в рядах депутатів ще було чимало прихильників старого режиму, різних «червоних» директорів, партократів. І вони для демократично налаштованих депутатів, образно кажучи, були отією шукою в річці, щоб карась не дремав.

Вибори голови міськради далися нелегко. Відбулися вони у два тури. За підсумками першого туру голосування М. Аносов отримав 39, перший секретар міськкому КПУ Іван Гермаківський – 31, начальник молодіжного центру ВО «Електроприлад» Ігор Земськов – 5 голосів «за». На щастя, альянс демократичного блоку з прихильниками І. Земськова забезпечив перемогу М. Аносову в другому турі. Відразу новообраний голова безальтернативно запропонував на посаду заступника голови міськради І. Земськова [1]. У жовтні 1992 р. заступником голови міської ради з гуманітарних питань був обраний Тарас Явеляк, дитячий лікар за професією. Так сформувалась у Кам'янець-Подільській міській раді демократична більшість.

Подібна ситуація склалася й у Хмельницькій міській раді, де на виборах теж перемогли демократи. Саме депутати Кам'янець-Подільської та Хмельницької міських рад заснували свій друкований орган. Обласна офіційна газета «Радянське Поділля», контрольована комуністами, не могла задовольнити потребу демократично обраних депутатів міськради доносити людям об'єктивну інформацію про свою діяльність, а тому було вирішено створити власний друкований орган.

Спочатку газета Хмельницької міськради мала назву «Вільне слово», її редактором був призначений Валерій Басиров, який до цього редагував Славутську районну газету «Трудівник Полісся». Ядро колективу склали журналісти обласної комсомольської газети «Корчагінець». Заступником редактора «Вільного слова» став досвідчений журналіст і письменник Петро Маліш, який до того очолював редакцію «Корчагінця».

Однак у серпні 1992 р. Хмельницька міська рада створює на базі «Вільного слова» громадсько-політичну газету «Проскурів» і призначає її редактором Світлану Кабачинську. Газета спершу виходить форматом А4, далі переходить на формат А3 і друкується двічі на тиждень на 8 шпальтах. У жовтні 1998 р. колектив редакції очолив журналіст Богдан Теленько, котрий раніше редагував обласну незалежну газету «Час» [9]. «Проскурів» у 2000 р. стає тижневиком, виходить регулярно на 16 сторінках, стає спершу двоколірним, а в 2005 р. – повноколірним. Колектив газети має відзнаки: Американський інститут бізнесу (серед країн з перехідною економікою) у 1999 р. визнав «Проскурів» кращим часописом, Національний олімпійський комітет України в

конкурсі «Україна олімпійська» – кращою громадсько-політичною газетою («відділ спорту») за підсумками 2007–2008 рр.

Із першого дня виходу у світ газети «Кам'янець-Подільський вісник» мені випало в ній працювати, відтак добре знаю, що саме завдяки демократичним депутатам, неабияким зусиллям голови міськради було створено цей друкований орган. Було це так. Депутат Летичівської районної ради, редактор районки «Колгоспна правда» Іван Покотило був обраний депутатом Хмельницької обласної ради, де очолив фракцію «Демократичне Поділля». Оскільки журналіст походив з Кам'яниччини, то знав багатьох місцевих депутатів. Налагодив з ними контакт, зустрівся з М. Аносовим і запропонував створити міську газету. Визначилися з її назвою і зійшлися на тому, що спершу це будуть сигнальні примірники.

Отже, перше рекламно-інформаційне число нової газети вийшло 7 вересня 1990 р. Її назва – «Кам'янець-Подільський вісник» усім сподобалася. Регулярний випуск газети розпочався 1 січня 1991 р. Друкується вона до сьогодні, ось уже чверть віку.

До цього мені довелося працювати заступником редактора Ізяславської райгазети «Колгоспне життя». Але там швидко партійні функціонери дешифрували мої демократичні погляди. За те, що підписав газету до випуску (редактор Валентин Саков був на сесії у вищій партійній школі в Києві) із статтею «Гра в демократію», в якій розвінчувалась партійна авантюра з виборами директора заводу, мене почали переслідувати: викликав «на килим» перший секретар райкому партії, голова райвиконкому ледь не обклав матюками, а третій секретар з ідеології прямо сказала: «Аби Вам не стало гірше, раджу написати заяву за власним бажанням». Що я і зробив. Та надалі спрацювало «телефонне право», тож не міг влаштуватися на роботу в будь-яку газету в області. Довелося повернутися в рідне село, став працювати на півставки вчителем німецької мови в Западинській восьмирічці.

Про мої перипетії знав І. Покотило. Він запропонував М. Аносову мою кандидатуру на заступника редактора «Кам'янець-Подільського вісника», але з умовою: сім'я В. Мацька мешкає в селі, тож йому потрібне житло. І це питання вирішилось позитивно: восени 1991 р. мені надали квартиру в «хрущовці». А до того і І. Покотило, і я мешкали то в готелі, то в «приватці».

Поява нового часопису в місті зруйнувала монополію тодішньої компартійної газети «Прапор Жовтня» (нині вона називається «Край Кам'янецький»). Спочатку «Кам'янець-Подільський вісник» виходив двічі на тиждень, а 15 жовтня 1994 р. став тижневиком.

Крім редактора і його заступника, перші числа газети творили Юлія Яворська, Тетяна Матусяк, Олег Будзей, Іван Прокоф'єв (відповідальний секретар), Микола Сідаш (фотокореспондент), Катерина Поліщук (коректор). Як і двадцять п'ять років тому, нині редакція міститься на останньому поверсі приміщення міської ради.

То був неповторний час. У кожного в душі чинився заколот від «оксамитової» революції, кожен журналіст не ганявся за сенсаціями, бо матеріали лежали на поверхні – тільки працєю. «Кам'янець-Подільський вісник», вміщуючи деякі офіційні матеріали демократичної міськради, взяв курс на тісний зв'язок з громадськістю, плюралізм думок, розвінчування комуністичних міфів, порушував раніше заборонені теми, надавав слово афганцям, чорнобильцям. У кількох номерах газети було опубліковано списки репресованих комуністичним режимом кам'яничан. Читачі старшого покоління розповідали на шпальтах часопису про голодомор 1932–1933 рр., правду про воєнне і післявоєнне лихоліття, про діяльність ОУН та УПА тощо.

Вирувало і політичне життя. Так, місто над Смотричем відвідали депутати Вер-

ховної Ради України В. Чорновіл, Л. Скорик, І. Плющ, Л. Лук'яненко, у квітні 1991 р. – Патріарх Київський і всія України Мстислав (Скрипник), з-за кордону приїхали: дочка гетьмана П. Скоропадського Олена Отт-Скоропадська, відомі науковці Юрій Шевельов, Богдан Осадчук, син Олега Ольжича Олег Кандиба, письменниця Ольга Мак, художниці Таня Осадца й Ака Перейма, архітектор Ярослав Січинський та багато інших.

1 червня 1992 р. міська рада прийняла ухвалу про перейменування вулиць міста, було знесено пам'ятник В. Леніну. І ніхто тоді не говорив, де взяти на це гроші. Знайшлися, було би тільки бажання. 12 вересня 1991 р. в Києві на площі Незалежності відбувся демонтаж пам'ятника на честь так званої Жовтневої революції. Оскільки мобільних телефонів тоді ще не було, то довелося мені їхати в столицю і наживо вести репортаж з місця події: завітав на головпоштамт, набрав телефон редакції «Кам'янець-Подільського вісника». Так оперативно був надрукований матеріал про епохальні труди і дні, результати нашої «оксамитової» революції. Ці та інші події широко висвітлювались на сторінках газети.

Однак перед цим відбулася в житті редакції ще одна вікопомна подія. У серпні 1991 р. відпустку я проводив в рідному селі Шрубків на Летичівщині. 19 серпня зранку вмикаю телевизор, а там – фрагменти з балету П. Чайковського «Лебедине озеро». Подано скупі офіційну інформацію про події в країні, створено Державний комітет з надзвичайного стану (ДКНС), введено надзвичайний стан на окремих територіях.

Негайно телефоную в Летичів І. Покотилу. Редактор зв'язався з відповідальним секретарем І. Прокоф'євим, попередивши, щоб без його відома ніяких офіційних матеріалів в газеті не подавав. Домовляємось про зустріч, разом з редактором негайно вирушаємо у Кам'янець-Подільський. Редактор зустрівся з М. Аносовим, погодив, що жодних матеріалів на підтримку ДКНС не подаємо. Наступного дня обласна й усі районні газети Хмельниччини надрукували офіційну інформацію на підтримку дій гекачепістів. Лише «Вільне слово» і «Кам'янець-Подільський вісник» виступили з протестом проти державного перевороту. Група депутатів, як і голова міськради, засудили злочинні дії організаторів путчу. Кам'янчани зібрали необхідні речі, харчі і відправили в Москву на підтримку повсталого народу проти заколотників. Звичайно, журналісти ризикували, але страху не було, бо ми свідомо боролися за українську Україну, свободу і демократію.

Путч тривав у Москві до 21 серпня. Після його придушення місцеві комуністи притихли, однак, як виявилось, на деякий час. І. Покотило, користуючись депутатським мандатом, вносив нові й нові ідеї в роботу газети, прагнув, аби співзасновником газети став колектив «Кам'янець-Подільського вісника». Таке активне наполягання не всім подобалося. Визрівав конфлікт, а страждали передусім працівники часопису, бо не поступало фінансування. Врешті-решт, І. Покотило не витримав і в жовтні 1991 р. написав заяву на звільнення. Мені тоді було шкода, що демократи не змогли порозумітися. Перемогла інтрига: 4 листопада 1991 р. «Кам'янець-Подільський вісник» очолив Віталій Бабляк, учитель історії за фахом; спочатку був в. о. редактора, а 21 січня 1992 р. сесія міськради затвердила його редактором.

Новий керівник часопису привів свою команду, причому всі газетярі (крім мене та Ю. Яворської) не мали журналістської освіти, закінчили місцевий педінститут. О. Будзей згадує той час так: «Щоб видання набирало силу, треба щось робити. А для цього потрібні певні важелі. І в травні 1992 р. колектив редакції «Кам'янець-Подільського вісника» виходить з пакетом конкретних пропозицій на сесію міськради: 1) трудовий колектив стає співзасновником видання; 2) газета набуває обласного статусу; 3) періодичність виходу часопису поступово зростає з двох разів на тиждень до чотирьох; 4) газета на область виходить під лаконічнішою та промовистішою назвою «Подільнин».

15 травня сесія міськради з усіма пунктами, крім 4-го, погодилася. «Вісник» усе активніше та прицільніше аналізує дії владних структур міста. І в тому немає нічого дивного: адже в газеті працюють два депутати міськради (Віктор Єрменчук і Олег Будзей), а редактор Віталій Бабляк і його заступник Олександр Доложевський – досвідчені журналісти, що пройшли добрий вишкіл у «Прапорі Жовтня». І тому гострі й разом з тим аналітичні публікації «Приватизація розпочалась?» Доложевського у співавторстві з депутатом міськради Анатолієм Кучером (20 червня), «Загадка Михайла Аносова» Будзея (24 червня), «Лобашов повертається?» Бабляка (27 червня), «Логіка абсурду» Єрменчука (1 липня), серія «Чи була у мисливця голова?» Будзея (15, 18 липня і 5 серпня) викликають широкий резонанс у читачів і водночас роздратування голови виконкому та його найближчого оточення. З кінця червня починається фінансова блокада «Вісника» – закладена в бюджеті дотація, незважаючи на численні звернення редактора, газеті не надається» [5].

Заради об'єктивності варто зробити певне коригування, бо в 1992 р. відчувається пожвавлення серед окремих депутатів, яке позначилось і на газетних матеріалах. Ліві сили всіляко прагнули взяти реванш, достроково зіпхнути з крісла законно обраного мера міста, намагалися дискредитувати дії демократичної влади (про що вказують заголовки публікацій, проілюстровані О. Будзеєм). Один промовистий факт. На дев'ятій сесії міськради (21 січня 1992 р.) пішли в хід «важелі»: депутат «Анатолій Маврикійович Цибуля запропонував вважати роботу виконкому і його голови незадовільною. Критичними були виступи Володимира Грицанчука, Анатолія Кучера, завідувача відділу обліку та розподілу житла Миколи Кондаурова» [6, с. 1].

Один з депутатів (прізвища не називаю з етичних міркувань) біля міської ради зорганізував групу жінок, які розклали палатку, вимагаючи підвищення соціальних стандартів. Підходжу брати інтерв'ю й очам не вірю – з палатки виходить місцевий народний обранець. Про таке знав і міський голова. Саме депутат-опозиціонер умів скласти ціну друкованому слову, знав, як впливати на громадську думку. Здавалося, що журналістське пожвавлення було розраховане на «широкий резонанс у читачів і водночас роздратування голови виконкому і його найближчого оточення», тобто на моральну паніку. Через таке «пожвавлення» про дотримання елементарної журналістської етики мови не могло бути.

А якось «Кам'янець-Подільський вісник» вийшов з численними білими плямами: 9 вересня 1992 р. побачив світ спеціальний блокадний випуск газети (де, до речі, вперше було вміщено карикатуру на керівника міста). Часопис видається на гроші, взяті редактором в кредит, але невідомо й досі, хто був зацікавлений у наданні кредиту, хто позичив гроші і під які гарантії. Очевидно, опозиціонери заздалегідь готувалися до виборів, формували через ЗМІ викривлену думку громадськості про демократичну владу.

У листопаді сім працівників «Кам'янець-Подільського вісника» (В. Бабляк, О. Будзей, О. Доложевський, В. Єрменчук, М. Коцюбанський, І. Романенко та Ю. Яворська) реєструють як засновники приватну обласну газету «Подільянин». Згодом стало зрозуміло, що її мало хто передплачує. Мабуть, ліві сили, опозиціонери розраховували на моральну паніку демократичних сил. Така паніка називається соціальною реальністю, це «соціальний конструкт, за яким окремі об'єкти політики та ретранслятори їх думки – ЗМІ – здатні формувати різні суспільні фобії та побоювання» [3, с. 68]. Ніякого побоювання з цього демаршу газетярів не вийшло. Сесія міськради 1–3 грудня 1992 р. поставила крапку в конфлікті, звільнивши В. Бабляка з посади редактора у «зв'язку із заснуванням нової газети «Подільянин» [4, с. 1].

Так депутати міської ради, кажучи метафорично, вдруجه наступили на ті ж граблі. Вирішила непотрібний конфлікт позачергова сесія міськради, яка скасувала рішення десятої сесії від 15 травня 1992 р., що дозволяло колективу редакції «Кам'янець-Подільського вісника» бути співзасновником. Засновником газети стала знову міська рада. Розпорядженням міського голови мене було призначено в. о. редактора газети.

У спогадах про газету «Подільнин», що була в опозиції до «Кам'янець-Подільського вісника», О. Будзей резюмує: «Віталій Мацько та Юлія Яворська залишаються творити газету міськради». Насправді це було так. Після мого призначення голова міськради сказав, що не бажає бачити в колективі заколотників, які створили власну, опозиційну до демократичної влади газету. Знаючи добре Ю. Яворську як фахівця і довідавшись, що вона бажає працювати з «вісниківцями», заступився за неї перед М. Аносовим. Вислухавши мої аргументи, той коротко відповів: «Вам видніше. Ви формуєте кадрову політику редакції. Я до вас не втручаюсь».

Газету ми витягнули переважно жіночими силами. На посаду відповідального секретаря взяли випускницю факультету журналістики столичного університету Катерину Медвідь, журналістами за освітою були Юлія Яворська, Люба Мислюк, Валентина Кшевицька (Мазуркевич), Тетяна Матусяк, бухгалтером працювала Анжела Кисіль. Моїм заступником став випускник філологічного факультету Кам'янець-Подільського педінституту Володимир Нитка, якому 5 липня 1994 р., після місцевих виборів, я передав керівництво редакцією.

«Кам'янець-Подільський вісник» мав своє обличчя, зростав тираж. Найбільше приділяли увагу духовному відродженню. Надрукували, зокрема, «Молитву до мови» К. Мотрич, інтерв'ю з відомим публіцистом С. Колесником, полеміку литовського письменника А. Мацевича з комуністом, відомим поетом Б. Олійником, спогади М. Галич «Слово Валер'яна Підмогильного». Академік О. Мазуркевич передав у редакцію рукопис неопублікованої поеми «Степові тюльпани» про репресовану співачку Лесю Дичко. Твір ми зберегли для нащадків – вперше опублікували на сторінках газети у трьох номерах [8].

Політика редакції до засновника набрала характеру не войовничого, а помірковано-демократичного, толерантного. Ми стали приділяти особливу увагу листам читачів, розширили коло позаштатних кореспондентів, висвітлювали життя громадських організацій. В рубриках «Це було під час перебудови», «Пульс нашого життя», «Наше минуле», «Учора і сьогодні», «Актуальне інтерв'ю», «Відверта розмова», «Голос читачів», «Відродження духовності», «Хроніка подій» тощо надавали слово не лише депутатам, а й рядовим читачам, жителям міста і сіл району.

Серед активних позаштатних авторів були ветерани праці Олена Ковнер, Тамара Сис, Іван Кирилюк, Володимир Пачіс, Борис Кушнір, молодші автори Анатолій Лучко, Віктор Притуляк, Василь Товкайло, Віктор Смоляренко, Анатолій Корженівський, В'ячеслав Полятинчук, Іван Павлович, студент сільгоспінституту Руслан Білик та ін.

Часто друкувалися в газеті голова міського товариства «Просвіта», декан філфаку педінституту Євгенія Сохацька, голова міськрайонної організації НРУ Едуард Крилов, голови обласної та міської організацій ДемПУ Василь Гищук і Михайло Кудрявцев, секретар міськрайонної організації «Меморіал» Олександр Корольов, священнослужителі різних конфесій. Уже з цього переліку можна зробити висновок, які теми і проблеми висвітлював «Кам'янець-Подільський вісник» на початку 1990-х років, на яких засадах формував громадську думку.

Сесія міської ради 24 січня 1995 р. затвердила новим редактором газети О. Будзея. У 1998 р. введено посаду головного редактора, ним став Петро Поліщук, який досі очолює колектив редакції. Приємно, що 27 червня 1998 р. газету «Кам'янець

-Подільський вісник» відзначено спеціальним дипломом як одного з чотирьох переможців Всеукраїнського конкурсу ЗМІ на краще висвітлення роботи громадських організацій. За рахунок грантів від фонду «Євразія» в редакції було обладнано сучасний комп'ютерний центр, двоє журналістів газети побували в тижневих закордонних відрядженнях: Микола Гординчук – у США, Валер'ян Баньковський – у Голландії.

Підсумовуючи, хочеться сказати, що ми не вибираємо епоху, а епоха вибирає нас. На покоління журналістів 1980–1990-х років, в добу афганів і чорнобилів, в час проголошення незалежності України та її утвердження, лягли одні проблеми, а сьогоднішньому поколінню медійників прийшов час вирішувати ще складніші завдання. Тому давати оцінку сучасному «обличчю» газети «Кам'янець-Подільський вісник» з мого боку було б неетично та й, зрештою, це не входило в коло наших зацікавлень.

Однак, по-перше, уже те, що двадцять п'ять років поспіль газета є рупором Кам'янець-Подільської міської ради, – це позитив, який треба віднести до честі демократичних депутатів першого скликання, перших журналістів часопису, котрі творили його в непростій суспільно-політичній ситуації. Вони заслуговують, щоб про них згадати добрим словом. Чверть віку – то вже історія, а це вже вимагає певних підсумків.

По-друге, на конкретному прикладі нами розглянуто історичну проблему, і як на зорі незалежності України на місцевому рівні активізувалися проти демократів ліві сили, різні опозиціонери, як вони вміло маніпулювали свідомістю виборців і як висвітлював антитетичну думку друкований орган Кам'янець-Подільської міської ради, як дружно, згуртовано відбивала ідеологічні, а то й провокаційні атаки демократична депутатська більшість міськради, аби зберегти обличчя газети, не зійти з обраного шляху, не зрадити виборців.

Боротьба за інформаційне поле на початку 1990-х років інтуїтивно підказувала, що коли прийде до влади войовнича гвардія «п'ятої колонії», то Україні доведеться довго підніматися з колін. Так і сталося. Україна в зовнішній політиці більше двадцяти років кидалася то на Схід, то на Захід, мінялися вектори, приходили нові президенти, обиралися нові депутати, а чіткого курсу не було, як і не було чіткої державної національної ідеї. Верхи не бажали. Тоді сказали своє остаточне слово низи: відбувся Майдан, перемогла Революція Гідності. Народ піднявся супроти сірості, рутинності, брехні, зла, вдихнувши свіжого вітру в перемогу свободи і демократії, віру в європейський цивілізований світ, краще майбутнє рідної країни. Тому вважаю, кожна газета, радіо і телебачення повинні підхопити прапор віри і щоразу з номера в номер, кожної передачі розповідати про сучасних Героїв, які творять дива, оберігаючи рубежі нашої держави, які всупереч пропаганді ворога, протиставляють стійкий характер, незламну мужність і справжній патріотизм.

Це буде найкращим взірцем контрпропаганди, як і честю для ЗМІ брати інтерв'ю в Героїв, писати нариси, подавати передовиці, створювати документальні фільми... І самому до болю любити Україну. Наші священний патріотизм, журналістський обов'язок, високий професіоналізм, монолітна єдність, майстерне володіння мистецтвом слова є кращою стратегією протидії інформаційній агресії східного сусіда, фобії, побоюванню, моральній паніці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аносов Михайло Дмитрович. – [Електронний ресурс] – Режим доступу – : http://uk.wikipedia.org/wiki/Аносов_Михайло_Дмитрович.
2. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навч. посібник / І. Д. Бех. – К. : Академвидав, 2012. – 256 с.

3. Битюк І. Моральна паніка як технологія впливу медіа / І. Битюк // Медіапростір : зб. наук. статей / ред. Рада : Н. Поплавська та ін. – Тернопіль, 2014. – Грудень. – С. 64–74.
4. Відбулась сесія міської ради // Кам'янець-Подільський вісник. – 1992. – 9 грудня.
5. «Кам'янець-Подільський вісник». – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Кам'янець-Подільський_вісник
6. Дев'ята сесія міської ради // Кам'янець-Подільський вісник. – 1992. – 25 січня.
7. Заява народних депутатів СРСР, обласної та міської Рад, які поділяють позицію Демократичної платформи України // Прапор Жовтня. – 1990. – 1 вересня.
8. Масенко Т. Степові тюльпани / Т. Масенко // Кам'янець-Подільський вісник. – 1993. – 15–29 грудня.
9. «Проскурів» (газета). – [Електронний ресурс] – Режим доступу : [http://uk.wikipedia.org/wiki/Проскурів_\(газета\)](http://uk.wikipedia.org/wiki/Проскурів_(газета))

Vitalij Matsko

**History of formation democratic press in Khmelnytsky
(to the 25th anniversary of the newspaper «Kamenets herald»)**

As a direct witness and participant in the creation of a democratic press in Khmelnytsky tells of her difficult steps of development, historical and theoretical section highlights the major pieces of journalistic staff, editorial policy newspaper «Kamenets herald» of the early 90-ies.

Keywords: information space, democratic press, newspaper column, manipulation of consciousness.

Віталій Мацько

**История становления демократической прессы на Хмельниччине
(к 25-летию создания газеты «Каменец-Подольский вестник»)**

Как непосредственный свидетель и участник создания демократической прессы в Хмельницкой области автор рассказывает о ее нелегких шагах становления. В историческом и теоретическом срезе он выделяет основные фрагменты деятельности журналистского коллектива, редакционной политики газеты «Каменец-Подольский вестник» в начале 90-х годов XX века.

Ключевые слова: информационное пространство, демократическая пресса, газета, рубрика, манипуляция сознанием.